

Kariéru mám za sebou

.eva Čobejová

Jej plavecká kariéra trvala vyše tridsať rokov. Robila svetové rekordy, nosila medaily z olympiád i majstrovstiev. Ale to je minulosť. O pár dní sa jej narodí druhé dieťa a plánuje byť zatiaľ matkou na plný úväzok. Martina Moravcová.

oficiálne ste svoju plaveckú kariéru zakončili až vlni, teda ako 36-ročná. Prečo tak neskoro?

Nechávala som si dvere otvorené pre prípadnú účasť na svojej šiestej olympiáde. Keď som v roku 2009 otehotnela, nerobila som ešte žiadne závery, hoci som rok a pol netrénovala.

.sú plavci, ktorí dosahujú vynikajúce výsledky aj v takomto vyššom veku?

Sú takí aj vo svetovej špičke, ale životnosť v plávaní je niekde inde ako v iných športoch. Špičkové výkony podávajú plavci od dvadsiatky do tridsiatky, potom príde opotrebovanie.

.to preto sa vám nepodarila kvalifikácia na londýnsku olympiádu?

Jednoducho som už tréningu nemohla a nebola ochotná toľko dať fyzicky ani finančne. Prichádzali problémy so zdravím, metabolizmus nešliapal, a to sa odzrkadlilo aj na mojom pociť z plávania.

...hoci tá šiesta olympiáda by bola peknou bodkou za kariérou.

Áno, bolo by to pekné. Ani nie tak kvôli výsledkom, pretože by som tam bola v inej pozícii, pre mňa netypickej. Išlo by len o účasť. Ale možno je aj dobre, že som tam nebola. (Úsmev.) Ja som vždy mala na pretekoch ciele, a tentoraz by to bolo také bezcieľne. Cieľom by bolo iba dostať sa tam.

.váš život sa točil okolo plávania vyše 30 rokov. Je ťažké začať celkom iný život bez tréningov a pretekov?

Ťažké by to bolo asi vtedy, keby som odchádzala na vrchole. **.prečo?**

Po prvé, neviete, či to naozaj bol váš vrchol a či by ešte neprišlo niečo lepšie. Po druhé, mala by som pocit, že som niečo nedokončila, lebo som nepočkala na tú doznievajúcu fázu, keď postupne zisťujem, že som naozaj urobila maximum a viac sa už dokázať nedá, lebo telo nemôže. Preto pre mňa odchod nebol taký ťažký. Aj keď to bola veľká zmena, bola som na ňu pripravená. Životný štýl, ktorý som mala počas plaveckej kariéry, ma už zaťažoval a unavoval.

.plavci zvyčajne vstávajú skoro ráno. Aké to zrazu po tých rokoch bolo – nemusím vstať a ísť do bazéna?

Úplne super. (Smiech.)

.žiadna depresia typu: čo teraz s načatým životom?

Nie, ale keď som otehotnela, bála som sa, že budem mať dieťa, ktoré bude hore už o piatej alebo o šiestej a ja zase budem musieť skoro vstávať. Našťastie som svoju dcéru nastavila tak, že si ráno pokojne pospíme do ôsmej aj do deviatej. Vychutnávam si to.

.vaše prvé tehotenstvo prišlo v čase, keď vám už nenarušilo kariéru, naopak, pomohlo vám ju prirodzene ukončiť. Tak ste to chceli?

Keby som bola tehotná skôr, asi by som to vnímala inak.

.ako niečo nechcené?

To nie, ale ako extra záťaž k tomu všetkému, čo človek podstupuje ako športovec. Nelutujem, že som materstvo odkladala a neriešila ho počas kariéry.

.teraz čakáte druhé dieťa, takže ešte pár rokov budete mať materské povinnosti. Čo potom?

Neriešim to. Kým pôjdu obe deti do školy, mám dosť času na to, aby som sa rozhodla, čo by ma bavilo. Ale v Amerike je ťažké skĺbiť materské povinnosti s kariérou. Tam sa matka často kvôli deťom vzdá svojej kariéry.

.bude z vás typická americká matka, ktorá sedí vo veľkom aute pred školou a čaká na deti, aby ich rozviezla po krúžkoch a tréningoch?

(*Úsmev.*) Uvidíme. Vlastnú kariéru riešia najmä matky, ktoré sa cítia nenaplnené, ale ja už mám svoju kariéru za sebou. Svoj cieľ dokázať niečo extrémne a vrcholové som už vďaka športu splnila, zatiaľ nemám iné ambície.

.takže z vás môže byť žena v domácnosti.

Áno.

.čo poviete svojim deťom, ak sa tiež pustia do plávania?

Že je to trochu lotéria. Samozrejme, do veľkej miery závisí úspech od samotného človeka, ale výsledok nie je garantovaný ani v prípade, že do toho vloží maximum. Neviem, ako budú moje deti fyzicky a psychicky nastavené.

.je ľahké odhadnúť, či dieťa má fyzicky aj psychicky na to, aby z neho raz bol špičkový plavec?

V istom veku to už jasne vidno: fyzicky máš na to, nemáš na to. Ale vidno to aj na psychike, a tá je veľká súčasť každého výkonu.

.čo ste mali v psychickej výbave vy, že ste sa dostali až do svetovej špičky?

(*Ticho.*) Psychickej odolnosti som sa naučila až v Amerike. Tam som zistila, že človek musí byť trochu sebecký a nesmie si pripustiť očakávania iných. Musí sa vedieť odbúrať od toho, či budú mamka, babka alebo tréner sklamaní z toho, že som plávala o desiatinu sekundy horšie. Potom je to oveľa ľahšie, keď nemáte na seba celý batoh túžob iných ľudí.

.čiže do vody skáčem len pre seba, aj keď som na olympiáde?

Len pre seba a za seba. A hotovo.

.o vás zncali hovorili, že ste nemali problém ísť do bolesti, trénovali a pretekali ste, aj keď vás všetko bolelo...

Väčšina detí šliapala ako hodinky a boli v kempe preto, lebo ich plávanie baví a chcú sa zlepšovať. Samozrejme, že sa našli aj takí, ktorí plávanie berú pohodovo. Z nich vrcholoví alebo vôbec športoví plavci nikdy nebudú.

.často nariekame, že sa v takej malej krajine nedá nič dosiahnuť, ale potom zrazu vidíme, že vy ste robili svetové rekordy, hokejisti sú v NHL hviezdy a Sagan je už hotový fenomén. Kde sa to zlomí, že sa aj človek z malej krajiny ocitne celkom hore?

U nás je to vždy o individuálnych prípadoch. Nemôžeme očakávať, že budeme mať na olympiáde štyristo športovcov, ale aj individuálni športovci potrebujú nejaké zázemie, aby mohli vyniknúť. A to u nás chýba, preto musia hľadať iné prostredie.

.čiže ísť do sveta.

Musí ísť von za ďalšími stimulmi. Tu dosiahne štandard, ale potom ostane ako sám vojak v poli. A keď sa chce posunúť ďalej, musí si nájsť iné prostredie, ktoré ho motivuje.

.vy ste odišli do USA, kde ste študovali a trénovali. Vo svojej knižke píšete, že ste v USA našli „bazénový kapitalizmus“. Čo to je?

Človek trénuje v kolektíve, a ten ho ťahá k lepším výkonom a podporuje ho, pretože vie, že potom bude z toho profitovať celý tím. Tu doma mi bežne vyčítali, že rýchlo plávam a ostatní za mnou nestihajú. U nás sa často slabšie deti snažia strhnúť tie lepšie dole k sebe. Naše prostredie silnejšie deti brzdi. V Amerike to je opačne, tí slabší sa snažia dohoniť najlepšieho. Majú v sebe prirodzenú dravosť, čo je dané tým, že z tej širokej základne vylezie úzka špička, ktorá je takto nastavená.

.vaším šťastím boli rodičia, ktorí na vás boli tvrdí, ale zároveň vám robili ideálne zázemie. Nie je asi celkom samozrejmé, že sa rodič obetuje pre kariéru svojho dieťaťa.

V Amerike sa mamy často obetujú pre deti, rozvážajú ich po tréningoch, po pretekoch. Tam neexistuje, že deti idú napríklad na pretek spoločným autobusom. Nie, mamy ich dovezú, odvezú. Ak má žena veľmi dobrú kariéru, tak si rodina platí niekoho, kto ju zastúpi. Tam nefunguje, že babka sa postará. Babka žije niekde na Floride a rodina s deťmi niekde v New Yorku.

.zvykli ste si na americký štýl života?

Áno, ale niektoré veci mi nie sú blízke. Napríklad Američania nemajú problém nájsť si cez internet nejakú babysiterku, aby mohli ísť s kamarátmi na večeru. My si to riešime v rámci rodiny.

.zrejme sa už na Slovensko nevrátite.

Asi nie. Manželova práca nás v USA ukotvila a drží nás tam. Mne však chýba rodina, preto často chodievam na Slovensko, naj-

Ja hovorím, že Amerika je tu, v niektorých sférach je tu stále život jednoduchší ako v Amerike.

Bola som taký bič. (*Úsmev.*) Vedela som sa vypnúť a nebrať na seba ohlady.

.to ste mali v sebe alebo ste to získali tréningom?

Do určitej miery to musí mať človek v sebe, aby na seba vedel tlačiť. Ale dá sa to aj naučiť. Keď okolie dieťa hýčka, keď je to doma také tuľuli-muľuli, tak sa tomu dieťa začne podvoľovať.

.tú tvrdosť k sebe vám teda dali rodičia?

U nás nikdy nebola prehnaná lútosť. Mama nás prísno usmerňovala. Súčasní rodičia sú prehnane úzkostliví, často dieťa lutujú a ono si na to navykne. A preto nikdy nezíska sebazaprenie. To je dnes veľká kríza u súčasných detí.

.čiže dieťa nebude ochotné pri tréningoch týrať svoje telo?

Hovorí sa, že vrcholový šport je také sado-maso. Športovec je sadista a tréner masochista. Človek na to musí byť nastavený.

.preto sa tak málo detí dostane na vrcholovú úroveň?

Miest na vrchole je málo. Na špici sú iba najlepší z najlepších. Dnešná generácia je pohybovo lenivejšia a rodičia sú akísi mäkkší, alebo príliš zaneprázdnení svojimi povinnosťami a vo výchove poľavia.

.teraz ste v Piešťanoch ukončili svoj plavecký kemp, v ktorom sa v troch turnusoch vystriedalo okolo 150 detí. Aké boli tie deti?

mä v lete a cez Vianoce. Aj moji rodičia prídu za nami raz-dvakrát ročne.

.žijete v Texase, v meste Dallas. My máme takú predstavu, že tam žijú iba drsní kovboji, prípadne ropní magnáti, ako sme ich videli v populárnom seriáli Dallas. Je to tak?

V tom seriáli je všetko prestrelené. Dallas je veľmi pekné mesto. Za posledných pätnásť rokov, čo tam som, sa veľmi zmenilo. Každý, kto tam príde, je prekvapený, akí sú Texasania srdeční ľudia. Život tam nie je ani taký hektický ako hore na severe či kdesi v New Yorku. Je to pohodovejšie. Texas je aj veľmi bohatý štát, nás sa kríza ani nedotkla. Sídla v Texase sú najviac rastúce americké mestá, sťahuje sa tam veľa ľudí z celej Ameriky.

.v poslednom čísle .týždňa sme mali tému, prečo tu žiť. Viacerí cudzinci hovorili, že sa u nás vôbec nežije zle. Ako sa žije podľa vás na Slovensku?

Ja hovorím, že tu je Amerika. V niektorých sférach je tu stále život jednoduchší a ľahší ako v Amerike. Tam je to tvrdá makačka, Američania môžu len snívať o štyroch či piatich týždňoch platenej dovolenky. Neexistuje ani žiadna materská dovolenka.

.vy budete o pár dní tu na Slovensku rodiť. Teda slovenské zdravotníctvo nie je až také zlé?

Štandard nemocničného vybavenia, prístrojov je tu určite nižší, ale máme veľa múdrych lekárov. V Amerike sú štátne a súkromné nemocnice a aj v tých štátnych je komfort vyšší ako u nás, lenže si to aj zaplatíte. Ceny sú tam horibilné. Ak sa vám niečo stane, ošetrí vás, aj keď nie ste poistený, ale potom to budú od vás vymáhať a obaže vás to finančne zruinovávajú.

obama už zaviedol povinné zdravotné poistenie.

Áno, ale urobili to takým nešťastným socialistickým spôsobom. **vy ste ešte zažili socializmus. Ste preto citlivejšia na socialistické reformy?**

Určitým spôsobom áno, ja by som Obamu nevolila. Nemyslím si, že keď je človek v hmotnej núdzi, tak mu treba len podstrkovať peniaze. Skôr ho treba stimulovať, aby pre to musel niečo urobiť. Nie som ani za rozdávanie šekov na sociálne dávky. Samozrejme, musí sa pomáhať ľuďom, ktorí sú hendikepovaní, ale je veľa takých, ktorí systém sociálnych dávok len zneužívajú.

vy už hovoríte ako klasická texaská republikánka...

(Úsmev.) Bližšie zmýšľaním sú mi republikáni, aj keď nie so všetkými ich názormi súhlasím. Je dobré mať mix názorov, rovnováhu. Zvyšovanie daní, aby sa mohlo viac rozdávať pre sociálne slabých, nie je riešenie. Stimulovanie a vytváranie podmienok pre sociálne slabých, aby sa oni sami snažili vylepšiť svoju situáciu, je správna cesta. Nielen sedieť pred rozpadávajúcou sa chatrkou

Každý študent musí dodržať známkový štandard.

aj v prípade, že vyhral na olympiáde?

Americké pravidlá nepustia. Ale keď na univerzite vidia, že športovec má v škole problém, tak tam majú celé doučovacie centrum a on doň musí začať povinne chodiť. Dajú mu takú podporu, aby to zvládol.

keď ste prišli do školy s medailou z majstrovstiev alebo z olympiády, tak chceli od vás taký výkon ako od ostatných?

Oni vás pochvália, zatlieskajú a teraz ukáž, čo si sa naučil. Plavci však mali zväčša dobré známkové priemery. My plavci v známkových ratingoch patríme k tým najlepším. (Úsmev.)

prečo je to tak?

Jednoducho plávanie priťahuje takúto kategóriu ľudí.

univerzitu skončili Phelps aj Lochte?

Áno, sú to univerzitní doškovanci.

normálne museli chodiť do školy a učiť sa ako ostatní?

Áno, takto to funguje. V Amerike sú veľmi prísne pravidlá. Keby ste sa tam pokúsili na skúške niečo odpísať a pristihnú vás, letíte zo školy. Pri prvom prehrešku odchod, dovidenia.

plavci nikdy nezarábali tak ako futbalisti či tenisti. Mení sa to?

Aj plávanie sa viac profesionalizuje. Za medaily na majstrovstvách sveta Medzinárodná plavecká federácia FINA už vypláca prémie.

Keby som porovnateľné úspechy dosiahla v tenise, tak som v balíku a nemusím pohnúť prstom.

a naťahovať ruky a „kričať“, že štát sa musí o mňa postarať. Demokrati majú noblesné a populisticky pekné ciele, tendencie spasit svet, ale rovnováhu systému sa snažia dosiahnuť rýchlo a často ekonomicky neefektívnym spôsobom, ktorý z dlhodobejšieho hľadiska vedie k zhoršeniu situácie pre všetkých.

podobné problémy rieši aj Slovensko. Vnímate to?

Tu sa deje to isté. Zvyšujú sa dane, odvody, aby sa pomohlo štátu, ale takto sa ničia stimuly, ktoré pomáhajú ekonomickému rastu.

vy ste v Amerike vyštudovali ekonómiu. Baví vás to?

Áno, bavilo ma sledovať súvislosti – nie iba to, aký je konečný efekt, ale aj to, čo celý proces priniesie. Volíči sa dajú strhnúť konečnou víziou, ktorej výsledok je síce pekný, ale môže byť iba chvíľkový a je dosiahnutý neefektívnym procesom, ktorý povedie ešte k vážnejším problémom.

prečo ste si vybrali práve štúdium ekonomie?

Rozmýšľala som vtedy nad tým, čo je všeobecne použiteľné hocike vo svete. A toto sa mi zdalo, že sa dá aplikovať všade.

ako študuje na americkej univerzite športovec, ktorý podáva špičkové výkony?

to za vašej kariéry nebolo?

Nie.

dostali ste medailu a to bolo všetko?

Áno. Teraz víťaz každej disciplíny dostane 15-tisíc dolárov. Do konca už dávajú nejakú odmenu prvým šiestim.

vás niekedy hnevalo, že ste v takom „chudobnom“ športe?

Človek o tom nemôže takto rozmýšľať, lebo by ho to frustrovalo. Samozrejme, keby som porovnateľné úspechy dosiahla napríklad v tenise, tak som v takom balíku, že už v živote nemusím pohnúť ani prstom a ešte by som mohla aj rozdávať. Ale ja som si plávaním zarobila na solídny životný štandard. Sú aj olympijské športy, kde sa zarába ešte menej.

vy ste neúspešne kandidovali do Medzinárodného olympijského výboru, teraz sa to podarilo strelkyňi Danke Bartekovej. Prečo vám to nevyšlo?

Lebo plávanie je jeden z najväčších športov, takže je tam najviac kandidátov. Danke Bartekovej sa to podarilo, lebo nie je zo športu, ktorý je masívny. Je to vždy rôzny zhuk náhod a šťastia, ale Danke to veľmi sadlo aj osobnostne. Ona študuje športovú diplomáciu, takže do MOV plným právom patrí a ja jej to želim. ●

.martina Moravcová Narodila sa v roku 1976 v Piešťanoch v plaveckej rodine. Plávať začala ako šesťročná a vypracovala sa na najlepšiu slovenskú plavkyňu. Dovedna získala 67 medailí, dve olympijské striebra doniesla zo Sydney. Utvorila tri svetové, šesťnásť európskych a 207 slovenských rekordov. Tri razy vyhrala sériu Svetového pohára. V roku 1995 odišla do USA, kde vyštudovala Southern Methodist University s výborným prospechom. Vlni v decembri oficiálne ukončila plaveckú kariéru. Je stále členkou komisie športovcov Medzinárodnej plaveckej federácie FINA. Jej manžel Martin Valko pôsobí ako právnik v USA. Žijú v Dallase. Majú jedno dieťa, v septembri očakávajú narodenie druhého potomka.